

Úvodné slovo

Ekonomický komentár

Vážení čitatelia,

som rád, že mi tak významné osobnosti nášho ekonomického života dali dôveru, aby som uviedol tento časopis do života. Som človek z praxe a tak nemám ďaleko od slov k činom.

Prezident Dusla Šaľa RNDr. Jozef Kollár na oslavách 10. výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky, ktoré organizoval NEZES povedal, že všetko je v ľuďoch. Sú len kvalitní a nekvalitní manažéri, ktorí riadia ekonomiku nášho štátu. A ak to nevedia, je treba pozvať špičkových manažérov zo zahraničia, dobre ich zaplatiť a nechať ich riadiť. Z jeho expoé však vyplynulo, že máme dosť kvalitných manažérov, no politici im do toho nekompetentne, ba až trestuhodne zasahujú.

Tieto slová na mňa silno zapôsobili a v krátkom vyjadrení pri krste časopisu som nikoho nenechal na pochybách, že budem pri tvorbe časopisu požadovať disciplínu od autorov, od realizačného tímu, ale v prvom rade od seba. Myslím, že sme nastúpili správnu cestu, pretože tak skúšobné číslo, ako aj prvé číslo bolo v stanovených termínoch realizované. Určite v požadovanej obsahovej kvalite článkov. Kvalita tlače a prevedenie odráža naše súčasné ekonomické možnosti.

Často počúvam náreky ako sa u nás nedá podnikáť, nefunguje právo, zúria mafie a silná konkurencia. Tvrdím, že toto hovoria len neúspešní ľudia na všetkých stupňoch riadenia. Ak človek desaťkrát niečo skúsi a desaťkrát to nedokáže urobiť, hľadá dôvody prečo sa to nepodarilo. Pravda je taká, že desaťkrát to nezvládol t. j. desaťkrát použil nekompetentný postup. Od neúspešného človeka preto nemôžeme očakávať rozumnú odpoveď na otázku "Prečo sa ti nedarí?" On to totiž nevie. Ak by to vedel, prestal by nariekať a spravil čo treba.

Prečo hovorím tak sucho a nekompromisne? Rád by som, aby táto redakcia bola hrdá na svoju prácu a tým slúžila spoločnosti.

Treba sa vrátiť k starým osvedčeným hodnotám a pravdám, ktoré potvrdil v praxi aj Tomáš Baťa, vzor niekoľkých generácií manažérov. O svojom podnikaní uvažoval ako o nástroji, ktorý má slúžiť dobru spoločnosti a a všetkým. Na margo toho povedal: **"Ten kto sleduje len peniaze, ich nikdy nedosiahne. Slúžte! Ak budete slúžiť najlepšie ako viete, nebude možné vyhnúť sa peniazom."**

Ing. František Vojtech, šéfredaktor Siločiar

Kompetencie územnej samosprávy ustanovené od roku 2002 na úseku regionálneho rozvoja a cestovného ruchu

V procese decentralizácie a modernizácie verejnej správy pracovná skupina, zložená z členov Sekcie regionálneho rozvoja a cestovného ruchu Rady ZMOS, vykonala množstvo práce tak, aby regionálny rozvoj a cestovný ruch mohol byť uplatňovaný od 1. 1. 2002 v obciach a samosprávnych krajoch.

Do zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (tzv. malého kompetenčného zákona) boli ustanovené **na úrovni obce** nasledovné kompetencie:

V **§2 písm. k)** ustanovené kompetencie **obce** na úseku regionálneho rozvoja:

1. vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja,
2. vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
3. koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí.

V **§2 písm. l)** ustanovené kompetencie **obce** na úseku cestovného ruchu:

1. vypracúvanie programov cestovného ruchu,
2. koordinovanie spolupráce právnických osôb vo veciach cestovného ruchu.

V **§3 písm. o)** ustanovené nasledovné kompetencie **samosprávneho kraja** na úseku regionálneho rozvoja:

1. vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja,
2. koordinovanie úloh súvisiacich so zabezpečovaním hospodárskeho a sociálneho rozvoja územia,
3. koordinovanie plnenia koncepcií rozvoja samosprávneho kraja,
4. poskytovanie podkladov, informácií, číselných údajov, rozborov a vyhodnotení orgánom štátnej správy a obcí na základe ich žiadosti.

V **§3 písm. p)** ustanovené kompetencie **samosprávneho kraja** na úseku cestovného ruchu:

1. koordinovanie plnenia koncepcií a úloh súvisiacich s rozvojom cestovného ruchu,
2. poskytovanie podkladov, informácií, číselných údajov, rozborov a vyhodnotení orgánom štátnej správy a obcí na základe ich žiadosti.

Pri posudzovaní návrhu zákona o podpore regionálneho rozvoja vo výboroch NR SR boli poslanci

NR SR upozorňovaní zástupcami ZMOS na nedostatky v návrhu zákona a žiadali, aby sa navrhované kompetencie do tzv. malého kompetenčného zákona preniesli aj do návrhu zákona o podpore regionálneho rozvoja. Do **zákona č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** boli ustanovené nasledovné kompetencie:

V **§17** sú ustanovené **kompetencie obce**, zamerané na všestranný rozvoj svojho územia a zabezpečenia potrieb jeho obyvateľov:

- a) vypracúva, schvaľuje a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a zabezpečuje jeho plnenie,
- b) poskytuje súčinnosť na príprave a uskutočňovaní programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja, na území ktorého sa obec nachádza,
- c) poskytuje súčinnosť na príprave regionálnych operačných programov,
- d) spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových zámerov, spoločných pre viacero obcí,
- e) zriaďuje s inými obcami združenie obcí s predmetom činnosti, ktorým napomáha hospodársky a sociálny rozvoj obce, ako aj samosprávneho kraja,
- f) vypracúva stanovisko k programom regionálneho rozvoja (§5 písm. a) až d)).

V **§16** sú ustanovené **kompetencie samosprávneho kraja** zamerané na všeobecný rozvoj svojho územia a zabezpečenie potrieb jeho obyvateľov:

- a) vypracúva, schvaľuje a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja územia samosprávneho kraja, prípadne jeho častí, podieľa sa na ich uskutočňovaní a pravidelne vyhodnocuje jeho plnenie,
- b) vypracúva regionálny operačný program v spolupráci s ďalšími samosprávnymi krajmi vytvárajúcimi štatistickú územnú jednotku na úrovni druhého stupňa (§4 ods. 3), podieľa sa na jeho uskutočňovaní a pravidelne vyhodnocuje jeho plnenie,
- c) spolupracuje s ministerstvom a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy na príprave národného plánu, na príprave sektorových operačných programov, spolupracuje s príslušným ústredným orgánom štátnej správy a s ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi (§2 písm. c)); podieľa sa na pravidelnom vyhodnocovaní ich plnenia,
- d) zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj na území samosprávneho kraja,
- e) obstaráva a schvaľuje jednotlivé rozvojové projekty regionálneho charakteru, podieľa sa na ich uskutočňovaní a vyhodnocuje ich plnenie,

vykonáva vlastnú investičnú a podnikateľskú činnosť,

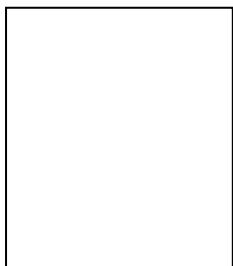
- f) vypracúva, schvaľuje a vyhodnocuje plnenie jednotlivých programov medzinárodnej spolupráce na regionálnej úrovni (§3 ods. 2 písm. d)) a podieľa sa na ich uskutočňovaní,
- g) pravidelne monitoruje a hodnotí rozvoj územia samosprávneho kraja a pravidelne vypracúva správy o hospodárskom a sociálnom rozvoji kraja,
- h) zabezpečuje prostriedky v rozsahu svojej pôsobnosti na odstraňovanie nežiadúcich rozdielov na území samosprávneho kraja,
- i) zabezpečuje vzájomnú spoluprácu s ďalšími samosprávnymi krajmi a rozvoj spolupráce s územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, vykonávajúcimi regionálne funkcie pri výkone samosprávy,
- j) môže zriaďovať právnické osoby na podporu regionálneho rozvoja územia samosprávneho kraja, najmä územné agentúry na podporu regionálneho rozvoja,
- k) vedie evidenciu programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a obcí,
- l) plní ďalšie úlohy ustanovené osobitnými zákonmi.

Po spracovaní **návrhu zákona o zriaďovaní a financovaní združení cestovného ruchu** a po medzirezortnom pripomienkovom konaní bol ďalší proces jeho schvaľovania pozastavený z dôvodu nevyjasnenia systému financovania ako aj zriaďovania miestnych a regionálnych združení cestovného ruchu. Možno očakávať, že požadované doplnenie kompetencií územnej samosprávy v tzv. kompetenčnom zákone sa uplatní v návrhu zákona o zriaďovaní a financovaní združení cestovného ruchu.

Istou modifikáciou zákonných pravidiel je v súčasnosti pripravovaný návrh zákona o zriaďovaní a financovaní združení cestovného ruchu. Napriek protichodným názorom naznačuje niektoré cesty, ktorými by sa mala podpora v regiónoch, mestách a obciach uberať. Avšak náznak pre územno-správnú prax nestačí. Prax vyžaduje kompletný pohľad na štátny manažment cestovného ruchu, ako aj partnerstvo a dodržiavanie princípov subsidiarity zúčastnených strán na národnej, regionálnej i miestnej úrovni. Pravidlá právnej normy, ktoré by mali tieto vzťahy upravovať, by mali jasne stanoviť spoluúčasť štátnych orgánov, presne vymedziť pôsobnosť centrálného úradu pre cestovný ruch, medzinárodnej, regionálnej i miestnej samosprávy vrátane euroregiónov, definovať pre samosprávne orgány motivujúce pravidlá financovania a finančných tokov a usmerniť zriaďovanie spoločných orgánov s dodržaním princípu partnerstva a subsidiarity.

Ing. Juraj Kerekeš, riaditeľ sekcie obcí ZMOS

Klubová činnosť

V rámci pravidelných aktivít Nezávislého združenia ekonómov Slovenska, určených pre širokú verejnosť, Rada NEZES zorganizovala 4.12. 2002 v Univerzitnej knižnici diskusné fórum na tému "Reforma sociálneho

systému v SR".

V úvode vystúpil doc. Dr. Vojtech Tkáč, CSc., predseda výboru NR SR pre sociálne veci a bývanie a Ing. Ivan Švejna, poverený riadením sekcie sociálneho poistenia MPSV SR. Doc. Dr. Vojtech Tkáč, CSc. vo svojom úvodnom slove uviedol hlavné úlohy a potrebu reformy sociálneho systému v SR.

Ing. Ivan Švejna vysvetlil princípy reformy dôchodkového zabezpečenia v SR. Ako hlavný dôvod potreby reformy uviedol neudržateľnosť priebežného financovania dôchodkového zabezpečenia. Poukázal na skúsenosti z iných štátov, zvlášť v Chile, a pripomenul, že pripravovaná reforma v SR nie je porovnateľná s reformou v Chile. Uviedol, že správou fondov dôchodkového zabezpečenia chce štát poveriť silnú renomovanú súkromnú spoločnosť s ručením štátu.

Uvedená téma vyvolala živú rozpravu účastníkov diskusného fóra, ktorí poukázali najmä na:

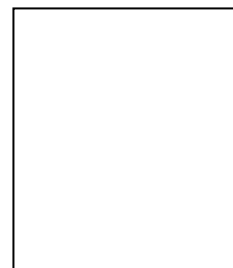
- neriešenie hlavného problému, zabezpečenia rozvojových impulzov hospodárstva SR a najmä nezamestnanosti, ako primárnej podmienky riešenia sociálnych problémov,
- vláda SR nemá spracovanú stratégiu rozvoja spoločnosti,
- navrhované reformy nie sú reformami, ale reštrikciami,
- vláda nechápe, že sociálna oblasť je významným zdrojom tvorby HDP a vytvára predpoklad aj pre riešenie nezamestnanosti,
- poverenie súkromných spoločností správou dôchodkových fondov je pomýlené, po doterajších skúsenostiach je nedôvera obyvateľstva k týmto spoločnostiam,
- je nezdravé, že mediálne sa vytvára názor o živení dôchodcov mladou generáciou, pričom hodnoty vytvorené touto generáciou boli nezmyselne a pod cenu privatizované.

Ing. Michal Adam, člen Rady NEZES

Medzinárodné ekonomické vzťahy

NATO sa rozširuje, otázky zostávajú

Pražský summit, ktorý priniesol pozvánku na vstup do NATO siedmym krajinám Strednej a Východnej Európy - Slovensku, Slovinsku, rumunsku, Bulharsku a trom pobaltským štátom -

Litve, Lotyšsku a Estónsku, dostal v reči niektorých politikov prezývku "historický", ktorým vraj definitívne padla "železná opona". Takto sa vyjadrujú predovšetkým politici USA a krajín SVE. Politici EÚ a čiastočne aj Kanady sú však k výsledkom summitu dosť rezervovaní. Týka sa to vytvorenia vojenskej sily EÚ (francúzsky prezident Chirac) a možnej účasti na vojenských operáciách v Iraku (minister zahraničných vecí SRN Joschka Fischer).

Čím sú motivované tieto postoje? Časť politických elít krajín SVE akt pozvania chápe ako "jednorázový a konečný útek z Východu". Politici USA zase ako naplnenie strategických zámerov, sformulovaných ešte pred rokom 1992. Tieto ciele veľmi jasne v rokoch 1993 - 1994 formuloval vtedajší námestník ministra zahraničných vecí USA Strobe Talbot nasledovne:

- "Kolektívna obrana zostáva naliehavou potrebou európskej i transatlantickej bezpečnosti a ústrednou témou americkej prítomnosti v Európe",
- "Vyhliadky pre prijatie do NATO sú pre národy Strednej Európy a bývalého ZSSR výraznou motiváciou k posilneniu demokratických inštitúcií, k ekonomickej liberalizácii."

Z uvedného vyplýva, že ústrednou myšlienkou tejto stratégie je udržanie a posilnenie americkej prítomnosti v Európe a ekonomická liberalizácia v krajinách SVE. Prostriedkom má byť vytvorenie tzv. "Nového atlantického spoločenstva pre 21. storočie" ohlásené ešte v septembri 1996 bývalým ministrom zahraničných vecí USA Christopherom (Stuttgart) a následne v októbri samotným prezidentom Clintonom (Detroit). Ten vtedy vyhlásil, odvolávajúc sa na generácie Američanov, ktoré bojovali v II. svetovej vojne: "Dokázali vidieť dopredu, keď vytvorili NATO a Marshallov plán. Úsilie týchto inštitúcií ... nám pomohlo zvíťaziť v studenej vojne. Ale teraz po dosiahnutí víťazstva je zodpovednosťou súčasnej generácie, aby sme oň už nikdy neprišli. Nikdy." (materiál - United States Information Servis).

Z uvedeného možno analyzovať, že podstata rozšírenia NATO o sedem krajín a Česko, Poľsko a Maďarsko, ktoré už sú členmi spočíva v tom, posilniť úlohu USA v Európe. Zároveň, keďže značný počet z týchto krajín v rámci budúceho rozšírenia EÚ sa stane jej členom, posilniť cez ne vplyv USA z pohľadu ohlasovaného "Nového atlantického spoločenstva pre 21. storočie". Nemožno totiž zabudnúť, že všetkých sedem pozvaných krajín je viac či menej proamerických alebo musia takto konať. To sa týka aj Poľska, Česka a Maďarska.

V súvislosti s pozvánkou Slovenska do NATO z úst našich politikov odznievalo - je to výsledok našej doterajšej politiky, zvýši to našu bezpečnosť, zvýši to prílev zahraničného kapitálu a prínosy budú väčšie ako náklady, pomôže to rozvoju ekonomiky. Treba otvorene povedať, že sú to bludy alebo čire účelové fantazirovanie. Poďme však po poriadku.

Vo väzbe na uvedenú stratégiu USA pre Európu a strategickú polohu SR, vrátane vytvorenia jednotnej hraničnej línie od Baltiku až po Čierne more (Turecko - člen NATO), Slovensko v týchto strategických zámeroch nemohlo zostať mimo NATO. Skôr by nebola zostala vláda, ktorá by v tomto smere nebola ústretová. Lubovoľná vláda. V tom spočívala hlavná chyba vlády Mečiara po roku 1994, ktorý v zahraničnej politike nebol dostatočne ústretový, prejavil určitú dávku samostatnosti a silne sa orientoval na Nemecko, hlavne cez spolkový štát Bavorsko. Navyše, za jeho vlády bola prijatá zásada o neprivatizácii strategických podnikov a vytváranie vlastnej slovenskej kapitálovej vrstvy. To bolo v rozpore s americkým globálnym, rozumej proamerickým chápaním liberalizácie. Preto americké inštitúcie aj vo voľbách v roku 1998 aj 2002 sa tak silne finančne angažovali na ich ovplyvnení cez tretí sektor.

Pokiaľ ide o zvýšenie našej bezpečnosti je to pravda, ale len čiastočná. Najskôr si treba položiť otázku, kto nás ohrozuje alebo bude ohrozovať. Niektorí možno v tejto súvislosti uvedú Maďarsko. Tú otázku dávam stranou, lebo prípad Cypru ukazuje, že priority NATO (rozumej USA) sú prevažne globálne a nie lokálne. Treba otvorene povedať, že dnes a ani v najbližšej budúcnosti Slovensko nemá potenciálneho nepriateľa. Vstupom do NATO sa však takéto nebezpečenstvo vytvorí v budúcnosti môže a to prinajmenšom v dvoch smeroch:

- v rámci presadzovania globálnych záujmov USA aj s využitím NATO, Slovensko ako jeho budúci člen sa skutočne môže stať predmetom záujmu a útokov medzinárodného terorizmu,

- stávame sa hraničným štátom súvislej línie voči Ruskej federácii. Rusko a NATO dnes v mnohých otázkach spolupracujú aj v rámci Rady NATO - Rusko. Bude to však tak aj v budúcnosti? Rusko je a zostane atómovou supervelmocou a zdá sa, že teoretický aj praktický výskum a vývoj nových zbraní tu beží naplno (viď nové rakety "Topol' M", nové veľkokapacitné transportné lietadlá "Antonov", úplne nové druhy bojových lietadiel, ponoriek, atď.). Nedajme sa mýliť tým, že USA dnes vynakladajú ročne na zbrojenie 365 mld. USD a Rusi len 65 mld. USD. Ruská pracovná sila a ceny materiálov a energií sú dnes zhruba šesťnásobne lacnejšie ako v USA. Číže ide o porovnateľné výdavky.

Ak dôjde k zmene v úrovni a obsahu spolupráce USA a Ruska v budúcnosti, potom sa nové krajiny vrátane Slovenska stávajú "sanitným kordónom" so všetkými dôsledkami nie pre ich bezpečnosť, ale existenciu vôbec. V tomto smere rozšírením NATO nedochádza k definitívnemu odbúraniu železnej opony, ale len k jej posunutiu ďalej na Východ. O tom aká bude, rozhodne schopnosť oboch týchto veľkých štátov zladiť svoje predovšetkým ekonomické záujmy. Rozhodujúcou, ako ukazuje dnešný Irak, tu bude otázka ropy a plynu.

Otázka prílevu priamych zahraničných investícií je len čiastočne spojená so vstupom do NATO. Už roky najväčší objem zahraničných investícií vo svete prijíma Čína, ktorá nielen že nie je v NATO, ale je dokonca komunistickým štátom. Maďarsko najväčší objem zahraničných investícií získavalo pred vstupom do NATO. Určitá zhoda medzi vstupom do NATO a prílevom PZI je len v Českej republike a Poľsku, pretože v tej dobe tam prebiehali najväčšie privatizačné akcie. Kapitál, ktorý na Slovensko môže v najbližšej dobe vstúpiť v zaujímavom objeme, bude zrejme len z doprivatizácie strategických podnikov. My však potrebujeme kapitál na "zelenej lúke" alebo "hnedej lúke" (do spracovateľských podnikov v konkurze alebo bez konkurencieschopného programu, ako sú bývalé zbrojárne firmy).

O vstupe kapitálu rozhodujú iné ekonomické, ľudské a čiastočne politické faktory. Pochopiteľne aj veľkosť trhu alebo možný ekonomický priestor. Žiaľ vstupom do NATO si v tomto smere priestor na Východ asi značne zúžime (Ruská federácia).

Tu si dovoľm poznamenať, že spoliehanie sa na zahraničný kapitál preháňame. Do bývalej NDR, ktorá spojením Nemecka sa automaticky stala členom EÚ i NATO, boli doslova "napumpované" bilióny mariek, zatiaľ bez výrazného efektu.

Spoliehať sa, že vstupom do NATO sa začne rozvíjať v potrebnej miere aj slovenská ekonomika, je zavádzajúce. Iste, bude sa budovať infraštruktúra. Táto však bude špecificky orientovaná na budovanie a prestavbu spojovacích, monitorovacích a zabezpečujúcich zariadení a systémov, výstavbu a prestavbu letísk (predbežne dve) a dopravnej infraštruktúry. Je vcelku reálne, že dopravná infraštruktúra bude prednostne budovaná z hľadiska potrieb NATO a len čiastočne z hľadiska potrieb budovania jednotnej transeurópskej dopravnej infraštruktúry. Tu niekde ležia aj príčiny snáh o zmenu smerovania a priority budovania autostrád na Slovensku.

Nesporne budovanie tejto infraštruktúry prinesie nové pracovné miesta. Zásadným spôsobom však rozvoj ekonomiky v budúcnosti z kvantitatívneho i kvalitatívneho hľadiska neposunie. Samozrejme, že časť nákladov s tým spojených poniesie SR a pre najbližšie štyri roky po získaní členstva v NATO sa odhadujú na niekoľko desiatok miliárd korún.

Treba ešte upozorniť na jeden závažný avšak veľavravný fakt. Vstupom siedmich pozvaných krajín sa politická, ekonomická a najmä vojenská sila NATO nezvýši. Skôr naopak a podstatne sa sťaží velenie v aliancii. Otázka teda je, a zdá sa právom, prečo USA pristupujú k rozšíreniu aliancie. Prvý dôvod som uviedol na začiatku - ľahšie cez tieto nové štáty budú môcť ovplyvňovať rozhodovanie v EÚ (doteraz tak činili cez Veľkú Britániu a čiastočne Španielsko). Druhým dôvodom sú ekonomické faktory - dostanú sa nielen bližšie k ropným zdrojom, ale fakticky budú "sedieť" na všetkých ropovodoch a plynovodoch z Ruska do Európy (možno preto Rusi uvažujú o zmene trasy ropovodu Jamal II do Západnej Európy a chcú tento položiť na dno Baltského mora).

Tretím dôvodom je, že zmenou stratégie NATO menia alianciu na nástroj obhajoby amerických záujmov v globálnom svete. Juhoslávia a Afganistan však ukázali, že nestačí krajinu zbombardovať. Záujmy sa presadzujú na zemi a tú musí prešľapať noha vojaka. Americké životy sú však príliš cenné a bezbolestnejšie sa to dá vykonať cez vojakov ostatných krajín NATO, hlavne ak Nemci, Francúzi, ale aj ďalší už nie sú ochotní nasadzovať bezvýhradne vlastných vojakov za americké záujmy. Potom je úplne zrozumiteľné aj rozhodnutie pražského sumitu NATO, že strategickým veliteľom pre celosvetové operácie sa stane generál USA.

Ing. Anton Bonko

Profesor Ing. Viktor Pavlenda, DrSc.

patril k tej skupine slovenských funkcionárov - ekonómov, ktorí v šesťdesiatych rokoch rozprúdili obrodný proces na Slovensku, nazvaný neskôr po januári 1968 "pražskou jarou".

Viktor Pavlenda sa narodil 23. 1. 1928 v Katarínskej Hute, štúdium na Vysoké škole ekonomickej v Bratislave absolvoval v roku 1951 a naďalej pôsobil na VŠE ako pedagóg a akademický funkcionár až do roku 1969. Vo svojej vedeckej práci sa venoval otázkam ekonomie socializmu, reprodukcie pracovných síl a hlavne problematike ekonomického i politického postavenia Slovenska v ČSSR. Bol autorom a spoluautorom viacerých odborných publikácií o tejto problematike.

Ako vysokoškolský pedagóg a funkcionár komunistickej strany dostával sa k dôverným ekonomickým materiálom, z ktorých (spolu s ďalšími slovenskými straníckymi funkcionármi a ekonómami) dospel k presvedčeniu, že povojnová česká "Industrializácia Slovenska" mala výrazne kolonialistické črty a že centrálné riadiace orgány "spoločného štátu" zámerne a cieľavedomo zanedbávali na Slovensku rozvoj spracovateľského priemyslu, a hlavne rozvoj finálnej produkcie, ktorá bola producentom rozhodujúceho zdroja štátnych príjmov - dane z obratu. Po tvrdých centralizačných opatreniach Prahy z roku 1960 (zrušenie Zboru povereníkov, drastické obmedzenie právomocí SNR, nový štátny znak s hanebnou "živánskou pod Tatrami" a pod.) dospelí títo ekonómovia a stranícki funkcionári k presvedčeniu, že zdravý rozvoj Slovenska sa dá zabezpečiť iba zmenou jeho štátnoprávneho postavenia v ČSSR. Pavlenda sa stal jedným z protagonistov tejto slovenskej reformnej skupiny a v období obrodného procesu sa v roku 1968 stal dokonca tajomníkom ÚV KSS.

Tomu primerané boli aj jeho osobné osudy po okupácii ČSSR. V auguste 1968 bol krátko internovaný v Petržalke a v rokoch 1970 - 1971 bol odsunutý na post veľvyslanca ČSSR vo Švédsku. V roku 1970 ho vylúčili z KSČ, pričom ho Predsedníctvo ÚV KSČ označilo za pravicovo oportunistického predstaviteľa KSS, hoci KSS ako strana už dávno nejestvovala, pretože ju práve Predsedníctvo ÚV KSČ (!) 29. 7. 1948 zrušilo a začlenilo ju do KSČ! Ing. Pavlenda potom od roku 1971 pracoval v Čs. výskumnom ústave práce a sociálnych vecí v Bratislave, dožil sa ešte revolúcie a umrel v roku 1990.

Životné osudy profesora Ing. Viktora Pavlendu, DrSc. sú akýmsi koncentrátom osudov mnohých slovenských straníckych funkcionárov

a ekonómov, ktorí sa pustili do zápasu za rovnoprávne postavenie Slovenska v "spoločnom štáte". Práve ich zápasy a obeť kládli základy neskoršej cesty, ktorá Slovensko napokon priviedla k jeho dnešnej štátnej samostatnosti.

Július Handžárik

Recenzia

Prof. Ing. Mikuláš Sedlák, CSc.:
MANAŽMENT

Vydavateľstvo IURA EDITION, s.r.o., edícia
Ekonomía, 378 strán, 2. prepracované a
doplnené vydanie, rok 2001

Čo je zaujímavé na tejto publikácii, že má úspech a je taká žiadaná, že v krátkom čase vychádza jej druhé doplnené vydania?

Je to po prvé fakt, že vyšla v pravú chvíľu a na pravom mieste, keď po niekoľko desať ročnom prerušení historickej pamäte o riadení trhových podnikateľských subjektov je prirodzený hlad po získaní vedomostí o posune poznania v tejto vednej disciplíne. Po druhé, že sa nezaobera len metódami manažmentu, ale po tretie venuje sa aj filozofii manažmentu a predstavuje ho ako vednú disciplínu v jej historickom vývoji. Po štvrté ... Nechceli by sme však zostať len na úrovni výpočtu množstva rôznych segmentov manažmentu ako vednej disciplíny, ale upozorňujeme čitateľa na tú časť publikácie, ktorá predstavuje originálny prínos autora a tou je časť o japonskom manažmente, ktorý autor osobne zažil v jeho "originálnom vydaní" a skúmal ho priamo v Japonsku, kde pôsobil ako veľvyslanec Slovenskej republiky. Štúdium japonských skúseností nám dá inšpiráciu a možné odpovede na otázky, či bol lepší graduálny alebo radikálny prechod na trhovú ekonomiku, nakoľko boli a sú opodstatnené v záujme medzinárodnej konkurencieschopnosti krajiny zásahy štátu do ekonomiky i strategické plány a vízie hospodárstva na dlhšie obdobia, ako aj citlivé preberanie a implementácia cudzích poznatkov do svojho ekonomického systému.

Publikácia pozostáva z piatich častí. V prvej sa autor venuje dejinám manažmentu a objaňuje základy manažmentu, hlavné koncepcie a školy manažmentu v západnej Európe, USA a v Japonsku a teóriu manažmentu ako vednej disciplíny. Predmetom druhej časti je výklad o rozhodovaní, informáciách a informačnom procese, ktorého zvládnutie dnes rozhoduje o kvalite a rýchlosti prenosu rozhodnutí. Tretia

časť je venovaná plánovaniu v celej hierarchickej postupnosti a kontrole. Ťažiskom kapitoly je strategické plánovanie a implementácia stratégie. Problematike organizačných štruktúr ako výsledku organizačnej diferenciacie a integrácie činností, konfigurácii organizačných štruktúr a hlavným typom organizačných štruktúr je venovaná štvrtá časť knihy. Piata časť objaňuje podstatu a obsah komunikácie, prístupy k vedeniu ľudí, teda dotýka sa personálneho manažmentu. Charakterizuje typy manažérov, manažérske schopnosti a predpoklady pre ich nadobudnutie. I tu platí, že funkčná autorita nenahradí nedostatok osobnej autority manažéra, naopak osobná autorita zvýrazní, alebo ak chceme "ozdobí" jeho funkciu. V kapitole sú vysvetlené aj teórie motivačného procesu.

V samotnom závere publikácie autor načrtáva vývojové trendy manažmentu na začiatku 21. storočia. Nastupuje nová globálna informačná spoločnosť charakterizovaná zmenami v celej spoločnosti a technickou revolúciou vyvolanou informačnými technológiami. Globalizovaná trhovú ekonomiku je celkom iná ako kapitalizmus voľnej súťaže. Líši sa podnikateľskou stratégiou - inou štruktúrou podnikov, iným systémom tvorby zdrojov, iným systémom pohybu peňazí, iným systémom rozdeľovania zdrojov a inou tvorbou cien, čo má vplyv aj na riadenie globalizovaných podnikov koncentrovaných do rúk niekoľkých "svetových hráčov".

Aj v riadení teda potrebujeme inovácie a moderné prístupy. Medzi ne patria siete podnikov, umožňujúce využívať výhody jednotlivých podnikateľov a spájať ich s výhodami veľkého podnikania. Trendom súčasnosti je teda trend smerom k riadeniu sietí a riadeniu reťazcov. Autor v závere zdôrazňuje, že "nové ekonomické podmienky naliehavo vyžadujú včasnú a dôkladnú kvalifikačnú prípravu osobnosti manažéra a osvojiť si manažment zodpovedajúci vývojovým trendom svetovej ekonomiky".

Táto publikácia im túto šancu dáva.

Ing. Ivan Milko, PhD., podpredseda
Rady NEZES

10. výročie vzniku SR

**Slávnostné stretnutie k 10. výročiu vzniku
Slovenskej republiky**

Rada Nezávislého združenia ekonómov Slovenska zorganizovala na deň 8. januára 2003 slávnostné stretnutie k 10. výročiu samostatnej Slovenskej republiky. Na stretnutí sa okrem renomovaných ekonómov zúčastnili aj významní

predstavitelia hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života. Stretnutie sa uskutočnilo v klubových priestoroch Lúčnice na Štúrovej ulici v Bratislave. Pozvanie na toto slávnostné stretnutie prijali a ako hostia sa okrem iného zúčastnili aj prezident Zväzu chemického priemyslu SR, viceprezident Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení a generálny riaditeľ a. s. Duslo Šaľa pán RNDr. Jozef Kollár, Dr. h. c., pani Eva Kristínová, spisovateľ pán Ladislav Ťažký, predseda Slovenskej akadémie inžinierskych vied pán prof. Ing. Marcel Žitňanský, DrSc. a zástupca podnikateľskej sféry Indie pán Ing. Akshay Kumar Dixit.

Predseda Nezávislého združenia ekonómov Slovenska pán Ing. Ladislav Lysák, DrSc. v úvodnom slove pripomenul okolnosti a ekonomické a politické dôvody vzniku samostatnej Slovenskej republiky, ako aj opodstatnenosť politických rozhodnutí v súvislosti s obnovením slovenskej štátnosti. Slovenská republika v uplynulých desiatich rokoch dokázala, napriek najzložitejším podmienkam spomedzi transformujúcich sa štátov, opodstatnenosť a správnosť rozhodnutia ísť vlastnou cestou. Dnes je jedným zo 191 členských štátov OSN, zástupcovia SR pôsobia vo vyše 80 svetových organizáciách a SR má zastupiteľské úrady vo vyše 70 štátoch sveta. Predseda NEZES pripomenul, že naši členovia sa podieľali na formovaní hospodárskej a zahraničnej politiky štátu. Uplynulých 10 rokov samostatnej SR ukázalo, že rozhodnutia v roku 1992 boli správnymi krokmi vedúcimi k získaniu plnej suverenity Slovákov vo vlastnej krajine.

V druhej časti stretnutia sa k prítomným prihovril RNDr. Jozef Kollár, Dr. h. c., prezident Zväzu chemického priemyslu, viceprezident AZZZ a generálny riaditeľ Duslo Šaľa, a. s. Hovoril k otázkam vývoja hospodárstva SR, s osobitným zreteľom na problémy a súčasnú kritickú situáciu v chemickom priemysle, v nadväznosti na nekonceptnosť rozhodnutí vlády SR pri zvyšovaní cien energií a plynu, ktorý je napr. pre Duslo, a. s. surovinou. Pán Dr. Kollár hovoril tiež o neexistencii rozvojových štúdií a vládnych rozvojových programov. Namiesto koncepčného riešenia problémov v ekonomike, vláda hasí požiare a láta diery náhodilým zdražovaním, ktoré má až likvidačné tendencie pre niektorých slovenských podnikateľov a vysoko znevýhodňuje slovenských podnikateľov voči

zahraničiu. Ukazuje sa, že až 60 % podnikov bude nútených zastaviť rozpracované investície a dochádza k obmedzovaniu ba i zastaveniu výroby cca 20 % spoločností. Dosahy týchto nepremyslených krokov vlády budú v podobe zníženia rentability výroby v podnikoch a značného zvýšenia nezamestnanosti, v ktorej SR už teraz drží prvenstvo, zdôraznil na záver svojho vystúpenia prezident Zväzu chemického priemyslu SR.

V závere slávnostného stretnutia bol vykonaný krst prvého čísla mesačníka Siločiary, ktorého vydavateľom je NEZES. Krst vykonali hostia tohto podujatia RNDr. Jozef Kollár, Dr. h. c., pani Eva Kristínová, spisovateľ Ladislav Ťažký a pán prof. Ing. Marcel Žitňanský, DrSc. O poslaní, zámeroch a cieľoch vydávania časopisu sme Vás už informovali v nultom čísle, ktoré vyšlo v decembri minulého roku.

Ing. Imrich Hužvár, tajomník Rady NEZES

